

- Ein av teimum fáu glottunum hjá dronginum er hettar, at kamarhurðin stendur á gløppi, tá hann er farin í song, men sjálvst hesin glottin verður køvdu, tí tá drongurin vaknar á nátt, hava foreldrini latið hurðina aftur, tekur Anna sum dømi um tað dapra í sjálvari søguni.

- Bókin er kanska eisini í so torskild í støðum, sigur Anna. Men tað er í lagi við eini slíkari bók inn ímillum, tí einki er sera viðkomandi, leggur hon aftrat.

Sum drongurin í bókini sigur frá, so er talan um ein drong, ið kennir seg sera einsamallan, eisini saman við øðrum, og sum javnan verður vitjaður av angistini, tá hann er einsamallur.

Partar av tilveruni

Anna Hentze sigur, at ein eigur ikki at siggja burtur frá, at bæði einsemi og angist eru partar av tilveruni, eisini barnatilveruni. Men einsemi og angist mugu ikki fáa so stóran leiklut í tilveruni, at tey sleppa at ráa. Vit skulu sostatt læra at avmarkað hesi fyrbrigdi og liva við teimum.

- Tað er samskiptið við tey vaksna - serliga foreldrini - sum er avgerandi fyri, hvussu væl ella hvussu illa børn læra at umsita einsemi og angistina, sigur Anna Hentze. Tað er nú eina ferð so, at børni hava tey vaksna fyrri neyðini til at nøkta sínar tørvir, antin tað so er tørvin á mati, tørvin á klæðum ella tørvin á sosialari samveru.

Einsemið

- Ov stórt einsemi stendur fyrst og fremst av, at tey vaksna ikki eru fús at vera saman við børnunum um teirra upplivingar og teirra kenslur, sigur Anna Hentze og greiðir frá, hvussu óheppin samskipti kunnu fara fram. Kjarnin í slíkum samskipti er, at tey vaksna kvetta tað samband, sum børni royna at knýta.

Slíta sambandið

Ein háttur hjá teimum vaksna at slíta sambandið er at vita betri. Sigur barnið t.d.: "Eg havi so ilt í beininum", so kann tann vaksni slíta sambandið við at siga: "Á nei, einki hevur tú ilt í beininum; far út og spæl við tær!".

Hjá teimum, sum hava ringa samvitsku, tí tey hava ov lítið saman við børnunum, og hjá teimum, sum bert vilja hava frið, er freistandi at keypa seg frá ringu samvitskuni ella til friðin. Barnið kann fáa bomm ella ís ella chips ella... og 'hugna' sær saman við teimum vaksna.

Keypa rættin til at tala at

Harvið hevur man ikki bert keypt góðgætið, men eisini rættin hjá barninum til at tala at: "Nú hevur tú fingið góðgæti, so kanst tú ikki loyva tær at órógvast!", - ein binding børni væl kenna á sær sum ringa samvitsku: "Tað er mær, tað er galið við".

- Í slíkum førum er tað tørvin hjá teimum vaksna - tørvin á hvíld,

tørvin á friði, tørvin á sosialari samveru - sum verður tikin framum, samstundis sum at øll eru saman *sum um* tað er barnið, ið verður sett fremst, sigur Anna Hentze. Børn og vaksna eru saman, men uttan at vera saman *um* nakað.

Angistin

Tað er upplivingin av ikki at verða skilt, sum hevur við sær *angist*: børn eru ótrygg frá upphavi, og fáa bert tryggleika við at tey vaksna gera vart við sína áskoðan um tilveruna, sum barnið upplivir. At barnið ikki verður tikið fyrri fult, hevur tiskil við sær, at tað hevur eina óði móttvegis foreldrnum inni við seg sjálvt. Og innibyrgeða óðin - aggressionin - ímóti foreldrnum geva barninum skuldarsensu. Tað ber jú ikki til at vera illur inná foreldur sínir.

Sleppur barnið einum óðis-óløgi, so kann tann vaksni eisini kvetta ta kontantu royndina hjá barninum at fáa samband: "Tú skalt ikki sparka meg!", "Tú skalt ikki kalla meg idiot!" o.l. Við og við lærir barnið at halda aftur teirri óðini móttvegis teimum vaksna, - eini óði, ið hevur góðar grundir.

Tað er mær tað er galið við

"Tað er mær tað er galið við" - kenslan hevur so við sær, at barnið leggur lok á tær kenslur, sum tað hevði havt hug at tosa um. Tann ólíka støðan millum børn og vaksna hevur við sær, at børn taka tað sum

givið, at tað eru tey vaksna, ið vita betri og hava rætt.

- Angistin visir seg so í ymskum hami, sum kann vera ring samvitska, búkilska, høvuðpína, marrur (av trampandi hermonnum ella øðrum) o.s.fr., sigur Anna Hentze.

Foreldur gera sítt besta

Oftast er tað ikki fyrrenn á hesum støði, at foreldur gerast varug við, at alt er ikki sum tað eigur. Og tað er minni enn so altið, at komið verður eftir, at tað eru persónligir trupulleikar, ið geva seg til kennar sum búkilska.

- Eg eri sannførd um, at tey flestu foreldur gera tað besta tey kunna, men tað er ikki altið, at vit lesa rætt av tað, sum børni senda av signalum til okkara, sigur Anna Hentze.

Tvinnir eru kostirnir

Útvegirnir hjá børnum, ið leggja band á sínar kenslur, eru ikki nógvir. Tá saman um kemur eru teir bert tveir í at velja. Annar er at fara í 'opið kríggj' við foreldrini og krevja at tey taka ein fyrri fult. Hettar kann vísa seg sum 'atburðartrupulleikar' ella 'ómøguligheit', sum vit rópa tað í gerandismálinum.

og hin er at laga seg eftir krøvunum og tørvinum hjá teimum vaksna, - innrætta seg.

Tað er umráðandi fyrri børn, at hava eitt trygt samband við vaksna (Savnsmynd)

- Tey flestu velja tað seinna, tíverri, men av góðum grundum: tey vaksna kunnu ikki verast fyrri uttan!

Fylgja bara við

- Børn, sum alla tíðina kenna seg noydd at leggja lok á sínar kenslur, hava eina veika sjálvsensu og hava lyndið til at gerast deyð innan og bert taka eftir øðrum, tá tey vaksa til. "Ferðast í flokki, men tó innani", sum Frændur syngja. Ella tey kantra tey hin vegin: tey eru troyst av altið at skula laga seg eftir

øðrum og hálða so um og gerast tvør, tey "trossa". Aðalorð teirra er "nei!". - Tað er so altið nakað, tí harvið gera tey vart við seg móttvegis øðrum, heldur Anna Hentze.

Ræðumyndir raka okkurt í barninum

- Nógv hevur verið tosað um tað ávirkan sum ræðumyndir í sjónvarpi hava á børn. Børn kunnu halda myndir vera ræðandi, óhugnaligar o.s. fr. í tí er einki løgið. Tað

Framhald á síðu 13

HANS HANSEN / RUNE JOHAN ANDERSSON

TEIR TRAMPA

Føroya Lærarafelag

"Teir trampa": Barnabók til tey vaksna

Bókadeild Føroya Lærarafelags gevur í hesum døgum út bókina "Teir trampa". Hettar er barnabók, skrivað av dananum Hans Hansen. Tað er Alexandur Kristiansen, ið hevur umsett til føroyskt, meðan lit-tekningarnar eru tær somu, sum í dansku útgávu; tær hevur norðmaðurin Rune Johan Andersson teknað.

Bókin snýr seg um drongin Búgva, ið býr saman við mammu sínari og pápa sínum. Hóast Búgvi sleppur at sita seint uppi saman við foreldrnum og siggja 'vaksna' filmar í sjónvarpinum, so hevur hann lítið og einki samband við tey kortini. Tá hann roynir at koma á tal við tey, so tosa tey blíðliga við hann, men tey bara tosa og tosa uttan at tosa um tað, *hann* kundi hugsa sær at tosa um.

Búgvi hevur ein óhugnaheim fyrri sjálfan sum mammann og pápan einki vita um. Mest eru tað "tramparnir", ið plága hann. Hettar eru hermenn, sum hann sær fyrri sær og hoyrir trampa, hvørja ferð hann er einsamallur, serliga í myrki. Tá kann alt runda um hann umskapast til hesar ónniligu "tramparnar". Búgvi vil gjarna tosa við mammuna og pápan um "tramparnar" og mangt annað eisini, men tað er líkasam tey vaksna ikki skilja hann.

Bókin er best eignað til upplestur fyrri børnum, ið eru sjeý ár og eldri, og er væl eignað hjá børnum og vaksnum at tosa um høvuðsevnið í søguni, nevniliga samskiptið ímillum børn og foreldur. Bókin kostar 46 krónur og fæst í bókabúðunum.

